

Anonymizovaná verze

Překlad

C-65/20 – 1

Věc C-65/20

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

7. února 2020

Předkládající soud:

Oberster Gerichtshof (Rakousko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

21. ledna 2020

Žalobkyně:

VI

Žalovaná:

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG

Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) jakožto soud posledního stupně [*omissis*] rozhodl ve věci žalobkyně VI [*omissis*] proti společnosti KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, Vídeň [*omissis*], [*omissis*] o 6.338,84 eur [*omissis*] a určení, o opravném prostředku „Revision“ podaném žalobkyní proti rozsudku Handelsgericht Wien (obchodní soud ve Vídni, Rakousko) jako odvolacího soudu ze dne 18. dubna 2019, [*omissis*] jímž byl potvrzen rozsudek Bezirksgericht für Handelssachen Wien (okresní soud pro obchodní věci ve Vídni, Rakousko) ze dne 31. července 2018 [*omissis*],

takto

:

I. Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 SFEU předkládá následující předběžná otázka:

Musí být článek 2 ve spojení s články 1 a 6 směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky vykládán v tom smyslu, že za (vadný) výrobek je nutno považovat také fyzický exemplář deníku, který obsahuje odborně nesprávné doporučení týkající se zdraví, jehož dodržení má za následek poškození zdraví?

II. [omissis] [přerušeno řízení]

Odůvodnění:

1. Skutkový stav:

Žalovaná je majitelkou média a (podle svého tvrzení) vydavatelkou regionálního vydání deníku „Kronen-Zeitung“. Podle zákonné definice obsažené v § 1 odst. 1 bodě 8 písm. b) Mediengesetz (tiskový zákon), BGBl. č. 314/1981 ve znění BGBl. I č. 49/2005 je majitelem médií mimo jiné ten, kdo zajišťuje obsahovou náplň mediálního díla a zajišťuje nebo iniciuje jeho výrobu nebo distribuci.

Žalovaná uveřejnila dne 31. prosince 2016 v části „Rakousko“, v rámečku a v rubrice „Hing'schaut und g'sund g'lebt“ příspěvek „bylináře otce Benedikta“ pod názvem „Schmerzfrei ausklingen lassen – Eine Auflage aus geriebenem Kren“ („Nechejte bolest odeznít - obklad ze strouhaného křenu“). Text příspěvku byl následující:

„Zmírnění revmatických bolestí“

Čerstvý nahrubo nastrouhaný křen může pomoci při zmírnění bolestí vyskytujících se v souvislosti s revmatem. Postižená místa nejdříve potřete hustým rostlinným olejem nebo vepřovým sádlem, poté na ně naneste strouhaný křen a přitlačte. Obklad můžete na postiženém místě ponechat po dobu dvou až pěti hodin a pak jej odstranit. Tato aplikace má dobrý zklidňující účinek.“

Délka aplikace křenového obkladu byla v příspěvku uvedena chybně: Místo dvou až pěti hodin mělo být správně uvedeno dvě až pět minut. Autorem sloupku byl „otec bylinář“, který je řádovým bratrem a přijal jméno „Benedikt“. Byl spolupracovníkem již zesnulého „otce bylináře“ a dosud autorem bezpočtu komentářů a doporučení v tištěných médiích, rozhlasových vysíláních a televizních pořadech věnovaných bylinám. Doposud napsal dvě knihy o bylinách a pro deník žalované připravuje každodenní sloupky věnované léčivým bylinám.

Žalobkyně je předplatitelkou deníku „Kronen-Zeitung“ a příspěvek četla dne 31. prosince 2016. Důvěřovala správnosti uváděné doby léčby a zde popisovaný obklad z křenu aplikovala na hlezenní kloub své levé nohy. Obklad zde ponechala po dobu zhruba tří hodin a odstranila jej až ve chvíli, kdy již nastaly silné bolesti. Působením ostrých hořčičných olejů obsažených v křenu nastala při kontaktu toxická reakce.

2. Právní předpisy:

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 2 ve spojení s články 1 a 6 směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (Úř. věst. 1985, L 210, s. 29; Zvl. vyd. 15/01, s. 257).

Směrnice 85/374/EHS byla v Rakousku provedena prostřednictvím Produkthaftungsgesetz (zákon o odpovědnosti za výrobky), BGBl. č. 99/1988, naposledy pozměněným BGBl. č. 98/2001. Relevantní ustanovení Produkthaftungsgesetz zní takto:

„§ 1.(1) Dojde-li v důsledku vady výrobku k usmrcení člověka, k jeho tělesnému zranění nebo poškození zdraví nebo ke škodě na fyzické věci jiné než výrobek, odpovídá za náhradu škody

1. podnikatel, který výrobek vyrábí a uvedl jej do oběhu,

[...]“

„§ 3 Výrobce (§ 1 odst. 1 bod 1) je ten, kdo konečný výrobek, základní látku nebo polotovar vyrobil, jakož i každý, kdo jako výrobce vystupuje tím, že na výrobek umístí své jméno, svou značku nebo jiné identifikační označení.“

„§ 4 Výrobek je každá movitá fyzická věc, také tehdy, je-li součástí jiné movité věci nebo je spojena s nemovitostí, včetně energie.“

„§ 5 (1) Výrobek je vadný, neposkytuje-li bezpečnost, kterou je osoba oprávněná očekávat, s přihlédnutím ke všem okolnostem, včetně:

1. prezentace výrobku;
2. použití, které lze u výrobku důvodně očekávat;
3. doby uvedení výrobku do oběhu.

....”

3. Návrhová žádání a argumenty účastnic řízení:

Žalobkyně požaduje od žalované - v rozsahu relevantním pro řízení o opravném prostředku „Revision“ – z titulu náhrady škody částku 4 400 eur [*omissis*] a určení, že žalovaná je vůči ní odpovědná za všechny nepříznivé „současné a“ budoucí důsledky vyplývající z události ze dne 31. prosince 2016. Je předplatitelkou deníku „Kronen-Zeitung“. Návod obsažený v článku „bylináře otce Benedikta“ obsahoval formální chybu žalované, v jejímž důsledku byla doporučena příliš dlouhá doba aplikace. Žalobkyně se na údaje žalované týkající se doby aplikace spoléhala a v souladu s tím postupovala, čímž si přivodila

závažná poranění. Požaduje zejména bolestné (4 400 euro). Trvalé a další pozdější následky nelze vyloučit, proto má zájem o uvedené určení.

Žalovaná namítala, že je majitelkou deníku „Kronen-Zeitung“. „Bylinář otec Benedikt“ není jejím orgánem ani jejím představitelem. Je řádovým bratrem, externím a kvalifikovaným odborníkem v oblasti bylinné léčby. Dosud se mohla na jeho odbornost vždy spolehnout a nejsou jí známy žádné srovnatelné „škodní události“. Sloupek bezplatně poskytoval doporučení pro její čtenáře bez jakéhokoliv očekávání a úmyslu získání výhody. Její regionální vydání je bulvární sdělovací prostředek a nelze vycházet z příslibu správnosti příspěvku. Zranění a následky zranění popírala.

Soud prvního stupně - v rozsahu relevantním pro řízení o opravném prostředku „Revision“ - návrhy na náhradu 4 400 euro [omissis] a na určení zamítl. Měl za to, že žalovaná pověřila vytvořením příspěvku odborníka v oblasti bylinné léčby, který již zveřejnil několik knih a navíc bezpočet komentářů a doporučení v nejrůznějších médiích. V případě, že chybnou dobu aplikace uvedl již on, neměla důvod provádět kontrolu rukopisů nebo příspěvků. Vzhledem k tomu, že autor článku byl odborníkem v oblasti bylinné léčby, nelze jej považovat za obvykle nezpůsobilou ani za vědomě nebezpečnou osobu ve smyslu § 1315 Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (všeobecný občanský zákoník). V případě, že původní autor poskytl příspěvek ve správném znění, následně však u žalované došlo k chybě v psaní příp. v chybě při přepisu, je vydavatelství odpovědné pouze v případě příslibu obsahové správnosti své tiskoviny. Podle poznatků soudu se u této tiskoviny vydávané žalovanou jedná o bulvární médium. Jako takové obsahuje informace spíše v krátkých článkách, podávané zábavnou formou příp. jednoduchým a snadno srozumitelným způsobem, nikoliv však několikastránková vědecká pojednání. Očekávání čtenářů je proto také jiné, než u vědeckého článku, odborného časopisu nebo naučné literatury. Vzhledem k tomu nelze vycházet z příslibu obsahové správnosti příspěvku. Žalovaná tedy nenese odpovědnost za dobu aplikace chybně uvedenou v příspěvku.

Odvolací soud odvolání žalobkyně nevyhověl. Z právního hlediska vyložil, že žalobkyně v prvoinstančním řízení týkajícím se „odpovědnosti za výrobek“, kterou nese žalovaná jako „výrobce“, odkazovala výhradně na odpovědnost založenou na zavinění, takže „žalované, ani soudu prvního stupně nebylo ani v náznacích zjevné, že nároky mají být uplatňovány vůči žalované také v rámci její objektivní odpovědnosti podle Produkthaftungsgesetz“. Svými argumenty týkajícími se odpovědnosti žalované podle Produkthaftungsgesetz, které uplatňuje v odvolacím řízení, porušuje žalobkyně zákaz uplatnění nových skutečností. Kromě toho z úvah obsažených v jejím odvolání nevyplývá žádné nesprávné právní posouzení ze strany soudu prvního stupně.

Proti tomuto rozhodnutí směřuje opravný prostředek „Revision“, jímž se žalobkyně domáhá, aby její žalobě bylo vyhověno; podpůrně podává návrh na neplatnost.

Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) rozhodl o přerušení řízení o opravném prostředku „Revision“ a o předložení otázky týkající se unijního práva Soudním dvorem Evropské unie, která je relevantní pro rozhodnutí ve věci.

4. Odůvodnění předběžné otázky:

4.1. S odvolacím soudem (ani žalovanou) nelze souhlasit, jestliže tvrdí, že žalobkyně v řízení prvního stupně nepředložila dostatečná skutková tvrzení týkající se odpovědnosti žalované podle Produkthaftungsgesetz. Žalobkyně v řízení prvního stupně argumentovala, že je předplatitelkou tištěného média žalované a dodržením zde doporučené nesprávné léčby utrpěla závažná poranění. Také ze zjištění soudu prvního stupně vyplývá, o jaký výrobek se jedná (regionální vydání deníku „Kronen-Zeitung“), kdo je majitelkou média a vydavatelkou (žalovaná), která článek zveřejnila, výrobek vyrobila a uvedla do oběhu, jakož i tělesné poškození žalované (toxická reakce na kontakt). Tím jsou splněny všechny podmínky přezkumu objektivní odpovědnosti podle Produkthaftungsgesetz, ačkoliv žalobkyně v řízení prvního stupně argumentovala speciálně odpovědností žalované založenou na zavinění. Každopádně se nejedná o porušení zákazu uplatnění nových skutečností podle § 482 Zivilprozessordnung (občanský soudní řád), jak se domnívá odvolací soud, jestliže se žalobkyně v odvolacím řízení primárně dovolávala odpovědnosti žalované jako výrobce podle Produkthaftungsgesetz.

4.2. Pro výklad Produkthaftungsgesetz a zejména jeho § 4 platí povinnost konformního výkladu se směrnicí [omissis]. Je sporné, zda vydavatelka a majitelka deníku, která zveřejnila článek, nese podle směrnice 85/374/EHS (a podle Produkthaftungsgesetz) odpovědnost za nesprávný obsah deníku.

Podle článku 2 první věty směrnice 85/374/EHS se pro účely této směrnice „výrobek“ rozumějí všechny movité věci, také tehdy, jsou-li zabudovány do jiné movité věci nebo do nemovitosti. Podle ustanovení § 4 Produkthaftungsgesetz je výrobek každá movitá fyzická věc, také tehdy, je-li součástí jiné movité věci nebo je spojena s nemovitostí, včetně energie.

Část (německy mluvící) literatury omezuje odpovědnost za nositele informací na takové škody, které byly způsobeny jejich fyzickou stránkou (např. jedovatá vazba knihy nebo jedovatá tisková barva). Další tvrdí, že odpovědnost za výrobek se vztahuje také na nesprávný duševní výkon. Jako odpovědné osoby pak přichází do úvahy vydavatelství, autor a tiskárna [omissis]:

Pro odpovědnost výrobce (knihy), majitele média nebo vydavatele za obsah díla by hovořilo obecné chápání, neboť tiskovina přeci jen není považována za (více či méně vzhledově pěkně upravený) stoh papíru, nýbrž je kupována z důvodu svého obsahu a spotřebitelé od takového výrobku neočekávají pouze, že z něj nebudou vypadávat svorky, jimiž by se mohli zranit, nýbrž že poskytne i slibovaný obsah. Zejména příručky, návody, turistické mapy atd. se prodávají pouze pro to, že koncoví uživatelé očekávají, že v nich naleznou správné instrukce. Bude-li recept

na přípravu jídla v knize nebo novinách chybně obsahovat údaj o zdraví škodlivém množství určité suroviny, pak by nebylo důsledné, pokud by nebylo možno oběť odškodnit, a naopak při nezamýšleném přimíchání stejného nadměrného množství do jí zakoupeného hotového výrobku nebo z důvodu chybného návodu použití přibalení k takovému výrobku by bylo možno stíhat jeho výrobce [*omissis*].

Proti odpovědnosti za chybnou informaci jsou uváděny tyto argumenty:

- účel ochrany odpovědnosti za výrobek, podle něž se odpovědnost vztahuje na nebezpečnost věci a nikoliv rady [*omissis*],
- okolnost, že duševní výkony nejsou výrobky ve smyslu § 4 Produkthaftungsgesetz (článek 2 směrnice 85/374/EHS), neboť jako takové nepředstavují movité věci [*omissis*]
- že vazba odpovědnosti za výrobek na fyzickou stránku informace je svévlná a informace musí být z oblasti působnosti směrnice 85/374/EHS vyjmuty [*omissis*] a
- „obava z bezbřehosti“ takto širokého chápání výrobku, který by v konečném důsledku podřizoval objektivní odpovědnosti každou písemnou podobu duševního obsahu [*omissis*].

Vzhledem k tomu, že otázku, zda je obsah deníku nutno považovat za výrobek, nelze na základě znění článku 2 směrnice 85/374/EHS, jehož výklad je zase rozhodující pro § 4 Produkthaftungsgesetz, zodpovědět jasně a jednoznačně, je nutno o vyjasnění této právní otázky požádat Soudní dvůr Evropské unie.

4.3. Má-li žalovaná, která je vydavatelkou a majitelkou deníku, nést podle směrnice 85/374/EHS objektivní odpovědnost za obsah svého deníku, pak podle názoru předkládajícího soudu v zásadě odpovídá za dodržení nesprávného doporučení ohledně délky aplikace bylinného obkladu (dvě až pět hodin místo správně dvě až pět minut), které bylo příčinou zranění její čtenářky (žalobkyně). Úprava a obsah sloupku „otce bylináře“ s názvem „nechejte bolesti odeznít“ v redakční části novin přesvědčila čtenáře a tedy také žalobkyni, že při doporučené aplikaci obkladu z nastrouhaného křenu po určitou dobu může dojít ke zmírnění jejich revmatických obtíží. Jestliže aplikace způsobila poškození zdraví, pak nebyla poskytnuta bezpečnost, která může být podle čl. 6 odst. 1 směrnice 85/374/EHS očekávána. Žalovaná by v případě, že by byla kvalifikována jako výrobce ve smyslu článku 1 směrnice (§ 1 odst. 1 bod 1 Produkthaftungsgesetz) vadného výrobku (článek 2 směrnice; § 4 Produkthaftungsgesetz), odpovídala za poškození zdraví nezávisle na tom, zda byla chybná doba aplikace uvedena již v rukopisu „otce bylináře“ nebo zda k chybě došlo až v důsledku chyby při přepisu u žalované.

5. [*omissis*] [přerušeno řízení]

[omissis]

Vídeň, dne 21. ledna 2020

[omissis]

[poznámky]

PRACOVNÍ DOKUMENT